

25.4.2018

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta
PL 8216
96101 Rovaniemi

Lausuntopyyntö 12.3.2018

Lausunto Destia Oy:n maa-ainelupahakemuksesta Rovaniemen kaupungin Korkalon kylän tilalle Soramäkikarvo 53:217, Jokkavaaran tärkeä pohjavesialue

Hakemus

Destia Oy hakee lupaa soran ja hiekan ottamiseen noin 1 hehtaarin alueelta Rovaniemen kaupungin Korkalon kylän tilalta Soramäkikarvo 698-401-53-217. Otettavan maa-aineksen määrä olisi 70 000 k-m³ ja lupaa haetaan 10 vuodeksi. Murskaukseen liittyvän ympäristölupahakemuksen on hakija perunut (puhelinkeskustelu Lallukka/Rautiala 4.4.2018). Maa-ainesten ottamistoimintaan haetaan lupaa aloittaa ennen lupapäätöksen lainvoimaisuutta.

Alueen länsipuolella sijaitsevassa pohjavesiputkessa on vesipinta havaittu 8.6.2010 tasossa +76,6 m (N60). Ottaminen on suunniteltu ulottumaan alimmillaan tasolle +105,0 m (N60). Pituus- ja poikkileikkauskuvien mukaan ottamissyvyys on noin 7-11 metriä.

Ottaminen on suunniteltu alkamaan alueen itäpuolelta, Rudus Oy:n ottamisalueen rajalta. Alueella ei sallita öljyä vuotavien työkoneiden ja autojen työskentelyä eikä öljyn ja polttoaineiden varastointia ilman suojarakenteita. Alueelle voidaan hakemuksen mukaan sijoittaa varasto- ja ruokailusuoja sekä murskaus-, välppäys- ja seulontalaitteita.

Ottamistoiminnan päätyttyä alueen itäreunalta tapahtuva otto sovitetaan Rudus Oy:n ottamisalueeseen siten, ettei alueiden väliin jää kannasta. Muutoin reunat luiskataan vähintään kaltevuuteen 1:3 ja taitekohdat pyöristetään luontoon sopiviksi. Alueen pohjaa ei välttämättä tasata suunnitelman osoittamaan tasoon, vaan olosuhteista riippuen voidaan jättää kumpareita. Luiskien muotoilussa käytetään puhdasta maa-ainesta sekä irrotettua pintamaata. Ottamisen jälkeen alue metsitetään männyn- ja kuusenpuulla (2500 kpl/ha).

Aikaisempi lupaprosessi

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta on 23.3.2016 kokouksessaan päättänyt, että lupaa ottamiseen ei myönnetä tilalle Soramakkarvo 53:217. Lupahakemuksen mukaista maa-ainesten ottoa ei voida toteuttaa ottamissuunnitelman mukaisesti, koska esitetyn ottamistason mukaiset luiskat eivät mahdu kapealle ottoalueelle. Päätöksessä viitataan myös ELY-keskuksen lausuntoon.

Rudus Oy:lle on myönnetty maa-ainesten ottamislupa 24.6.2015. Rudus Oy:n lupa-alue sijaitsee kyseessä olevan alueen itäpuolella. Rudus Oy:n ottamissuunnitelmassa, jonka mukaan lupa on myönnetty, naapuritiloihin jätetään viiden metrin ottamaton suojavaähyke.

Arvokas harjualue

Suunniteltu ottamisalue on luokiteltu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta maakunnallisesti arvokkaaksi harjualueeksi pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisprojektin (POSKI) yhteydessä. Hanke on valmistunut toukokuun lopussa 2015. Selvitystyön tarkoituksena oli antaa uutta tietopohjaa alueista sovellettaessa maa-aineslain säännöksiä, mikäli selvityksen tarkoittamille alueille haetaan esimerkiksi maa-ainesten ottamislupia tai alueille on suunnitteilla rakentamista.

Maa-ainesten ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehtoisissa otetaan huomioon maa-aineslain 3 §:n ympäristöperusteiset rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta taikka ne lain 3 §:ssä mainitut muut ehdot, joilla pyritään estämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle.

Jokkavaara on poikkeuksellisen suuri ja maisemaa hallitseva harjukompleksi, joka on kerrostunut jääkauden aikana erikoisesti kahden jäätikköjoen yhtymäkohtaan Kemijoen laakson reunalle. Selänne nousee paikoin yli 50 metriä ympäristöönsä ylempiä, korkeimmat kohdat ovat tasolla 130 m mpy. Itäosa, jossa suunniteltu ottamisaluekin sijaitsee, on paikoin jyrkkärinteinen ja melko kapealakinen selänteen kärki, josta avautuu näkymiä Kemijoelle. Muodostuman rinteillä on rantavalleja ja joen muo-vaamia terasseja ja törmä.

Mannerjäätikön sulaessa Rovaniemen seuduilta runsaat 9000 vuotta sitten jäi Jokkavaara, kuten muutkin lähialueet, veden peittämäksi. Maan kohotessa aallokko synnytti veden alta paljastuneiden harjujen rinteisiin muinaisrantoja. Tästä vaiheesta ovat peräisin myös Jokkavaaran rantakerrostumat, jotka ovat syntyneet rantavoimien uudelleen lajittelemasta hienosta harjuaineksesta. Nämä muodostumat kertovat alueen geomorfologisesta historiasta.

Jokkavaara on inventoitu geologisesti hyvin merkittäväksi muodostumaksi ja maisemallisesti merkittäväksi. 1960-luvulta asti jatkuneesta maa-ainesten ottamisesta huolimatta alueella on vielä jäljellä maakunnallisesti merkittäviä luonnonesiintymä- ja maisemakuvallisia arvoja.

POSKI-projektin selvityksessä Jokkavaaran arvokas harjualue on luokiteltu maa-ainesten ottamiseen osittain soveltuvaksi. Tällä tarkoitetaan, että olemassa olevilta jo

avatuilta ottamisalueilta ottaminen olisi mahdollista, mutta uusien alueiden avaaminen heikentäisi alueen arvoja.

Pohjavesialue

Suunniteltu ottamisalue sijaitsee myös Jokkavaaran vedenhankintaa varten tärkeällä (1-luokka) pohjavesialueella. Ydinaines on muodostumassa karkearakeista, paikoin lähes somerikkoa. Jokkavaaran alueelle ei suotaudu pohjavettä juuri ollenkaan ympäristöstä, vaan muodostuman pohjavesi on itse harjualueella muodostunut. Alueen pohjavesi purkautuu pääasiassa aluetta reunustaville suoalueille ja sitä kautta vesistöihin.

Jokkavaaran alueella on useita vedenottamoita ja tutkittuja vedenottamopaikkoja. Lähimmillään noin 900 metrin päässä suunnitellusta ottamisalueesta kaakkoon on Napapiirin Vesi Oy:n Jokkalan vedenottamo. Jokkalan vedenottamosta on lupa ottaa pohjavettä 700 m³/d (Pohjois-Suomen vesioikeus, 12.9.1995).

Maa-ainesten ottamisalueen lounaispuolella on tutkimuspisteeseen 40 myönnetty lupa ottaa pohjavettä myös 700 m³/d (Pohjois-Suomen vesioikeus, 12.9.1995). Tämä piste sijaitsee lähimmillään noin 1000 metrin päässä suunnitellusta ottamisalueesta lounaaseen. Piste 40 vedenottamo ei ole käytössä.

Suunniteltu ottamisalue sijaitsee vedenottamoiden arvoidulla kaukosuojavyöhykkeellä.

Maakuntakaavoitus, geologinen taustaselvitys

Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavoitus on edelleen vireillä. Maakuntakaavan geologinen taustaselvitys on valmistunut 30.10.2015 (Sito). Geologisen taustaselvityksen mukaan vielä vuosia voimassaolevista mittavista maa-aineluvuista johtuen Jokkavaaran jo maa-ainesoton piirissä olevat kohdat voidaan merkitä maakuntakaavassa EO-kohteeksi. Selvityksen mukaan maa-ainesten ottoa ei tule jatkossa laajentaa ennestään kaivamattomille alueille. Pohjaveden sekä geologisten ja maisemallisten arvojen suojeluun on kiinnitettävä muutenkin erityistä huomiota. Selvityksessä todetaan, että Jokkavaara tulisi vähitellen rauhoittaa maa-ainesten otolta. (Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan taustaselvitykset, Geologisen taustaselvityksen täydentäminen 30.10.2015, Sito)

Maa-ainesten ottamisalueen suojaetäisyydet

Maa-ainesten ottamisalueen ympärille tarvitaan suojaetäisyys häiriintyviin kohteisiin. Suojaetäisyyteen vaikuttaa ottamisalueen ympäristön herkkyys sekä ottamisen laatu ja laajuus. Tehdyt tutkimukset ja vakiintunut käytäntö ovat osoittaneet suojaetäisyydet tarkoituksenmukaisiksi. Suojaetäisyyksillä ehkäistään soranotosta mahdollisesti aiheutuvia haittoja naapurituloille kuten esimerkiksi metsien pölyttymistä. Suojaetäisyys soran ottamisalueilta naapuritilan rajaan on vähintään 10 metriä. (Maa-ainesten kestävä käyttö, opas maa-ainesten ottamisen sääntelyä ja järjestämistä varten, Ympäristöministeriö, 2009.)

Hakemuksen mukaan ottaminen ulotetaan lähes alueen rajoihin saakka, jolloin suojaetäisyyttä naapurituloihin ei jää juuri lainkaan.

KANNANOTTO

Maa-aineslain keskeisimpiä tavoitteita on vaalia luonnon geologista monimuotoisuutta ja kauneusarvoja sekä turvata aineiden ottaminen ympäristön kestävästi kehitettävä tavalla.

Suunniteltu ottamistoiminta kohdistuu alueelle, jossa ei ole ollut aikaisempaa ottamistoimintaa. Alue on säilynyt kohtuullisen luonnontilaisena. Haettu ottaminen tuhoaisi alueella vielä jäljellä olevaa geologisen ja geomorfologisen kokonaisuuden kannalta arvokasta harjunosaa laajentuessaan rantavalli- ja terassialueelle. Suunniteltu ottaminen johtaisi alueen tuhoutumiseen pala palalta, jolloin alue menettäisi erityiset ominaispiirteensä arvokkaana harjualueena.

Ottamisalueen edellä kuvatut olosuhteet huomioon ottaen hankkeen toteuttaminen heikentäisi olennaisesti muodostuman arvoja aiheuttaen alueelle pysyvän vaurion ja siten maa-aineslain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa kielletyn seurauksen. Myöskään lupamääräyksin ei voida varmistua siitä, ettei ottamistoiminnasta aiheutuisi kiellettyä seurausta. Tämän vuoksi maa-ainesluvan myöntämiselle ei ole edellytyksiä. Suunniteltua ottamista ei tule toteuttaa eikä ottamistoiminnalle tule myöntää lupaa.

Lisäksi ottamissuunnitelma perustuu siihen, että Rudus Oy:n maa-ainesten ottaminen ulottuisi tilojen rajalle saakka. Rudus Oy:n tulee kuitenkin jättää naapuritilan rajaan viiden metrin suojaetäisyys. Destia Oy:n hakemuksessa esitetyn mukaista ottamista ei voida nykytilanteessa toteuttaa.

Toiminnalle ei tule myöntää lupaa aloittaa ennen lupapäätöksen lainvoimaisuutta, sillä ottamistoiminnan salliminen ennen lainvoimaista lupaa saattaa aiheuttaa merkittäväällä harjualueella peruuttamattomia muutoksia.

Ympäristönsuojeluyksikön päällikkö

Eira Luokkanen

Hydrogeologi

Anu Rautiala

LIITE kartta suunnitellusta ottamisalueesta

